

מתוך מדריך "חופש" לחילוני הנבון:

יעוץ משפטי

מאת: שגיא אגמון, עו"ד

מהדורה ראשונה - יוני 2008

© כל הזכויות שמורות לעמותת "חופש" ולמחבר

סגירת רחובות בשבת

למי יש סמכות לסגור רחובות בשבת?

מבחינה משפטית, סגירת רחוב לכלי רכב בשבת היא פעולה של הסדרת תנועה. **תקנות התעבורה** קובעות מספר גורמים שיש להם סמכות לקבוע הסדרי תנועה, שהם על פי מדרג: שר התחבורה, הממונה על התעבורה, רשות תימרון מרכזית ורשות תימרון מקומית (לשם הנוחות, כולם יכוננו להלן "רשות תימרון"). רשות תימרון רשאית להסדיר את התנועה באמצעות הצבת תמרורים. ברמה המשפטית, אם כן, סגירת רחוב בשבת משמעותה היא קביעה של תמרורי אין כניסה זמניים שתחילת פעולתם היא עם כניסת השבת, ותום פעולתם עם צאת השבת. במקרים מיוחדים (כמו ברחוב בר אילן בירושלים) ניתן לסגור את הרחוב רק בשעות מסוימות, כגון שעות תפילה. מבחינת הנהג, זהו איסור כניסה כמו כל תמרור "אין כניסה" אחר.

כיצד מתבצעת הסגירה, ברמה המשפטית?

כמו לגבי כל תמרור אחר, כדי שלסגירת הרחוב יהיה תוקף משפטי, חייב לבצע אותה גורם מוסמך, וכמעט תמיד מדובר ברשות התימרון המקומית. החלטה על הצבת התמרור הזמנית צריכה להתקבל בידי הרשות, וצריכים להיות בידי הרשות פרוטוקולים המוכיחים את קבלת ההחלטה. אם לא קיימים פרוטוקולים כאלה, המשמעות היא שהתמרור לא הוצב כדין, ולכן אין חובה לציית לו (תקנה 22 לתקנות התעבורה).

חשוב להדגיש: אך ורק הגורמים שצוינו לעיל רשאים להורות על סגירת רחוב. לא קיימת "סגירה וולונטרית" או "סגירה לבקשת התושבים" או כל סגירה אחרת. אם נתקלתם בחסימת רחוב שלא על פי החוק או בתמרורים שלא הוצבו כחוק, **זוהי הפרעה לתנועה ועבירה על תקנה 147 לתקנות התעבורה**. פנו מיד למשטרה, ודרשו מהם לסלק את המחסומים הבלתי חוקיים.

מתי מותר לרשות התימרון לסגור רחוב בשבת?

התקנות משאירות שיקול דעת לרשות התימרון, ולכן אין תשובה חד משמעית מתי הדבר מותר ומתי אסור. הרשות צריכה לאזן בין שני אינטרסים נוגדים: החשיבות התחבורתית של הציר שנסגר, לעומת הפגיעה ברגשות הדת של הדיירים במקום. ככל שהציר חיוני יותר לתחבורה, כלומר: מרכזי יותר, או שיש לו פחות חלופות סבירות, כך תידרש הצדקה חזקה יותר כדי לסגור אותו. מצד שני, ככל שהסביבה הנה דתית יותר באופייה, כך תהיה סגירת הרחוב מוצדקת יותר.

שיקול הדעת של רשות התימרון אינו מוחלט. הרשות חייבת לקבל את ההחלטה על פי שיקולים ענייניים בלבד, ולא בשל לחצים של גורמים אינטרסנטיים. היא חייבת לאסוף את כל הנתונים הרלוונטיים, הן לגבי החשיבות התחבורתית של הציר והן לגבי האוכלוסייה באזור, ולהשתכנע שבנסיבות העניין הפגיעה ברגשות משמעותית מספיק וגוברת על עיקרון היסוד של חופש התנועה.

ת'כלס, סגרו רחוב ליד ביתי, מה עושים?

ראשית כל, צריך לברר אם הסגירה נעשתה כחוק. פנו אל הרשות המקומית ודרשו לראות את האישורים להצבת התמרורים ברחוב שנסגר. אם אין אישורים כאלה, דרשו מן העירייה להסיר את החסימה. אם היא לא עושה זאת, פנו באופן מיידי לבית המשפט.

אבל גם אם יש היתר לסגירת הרחוב, זה לא סוף פסוק. כאמור, רשות התימרון צריכה לקבל החלטה מושכלת אחרי שאיזנה בין האינטרסים הנוגדים. אם החלטתה אינה סבירה, ניתן להיאבק בכך. יש להשיג את הפרוטוקולים הרלוונטיים של ועדת התימרון (ניתן לפנות ישירות לוועדה, או לבקש אותם באמצעות בקשה על פי **חוק חופש המידע**) ולראות מה הנתונים שעמדו בפניה. אם לא עמדו בפניה נתונים מספיקים, או שהוועדה התעלמה מנתונים רלוונטיים, זו עילה לתקיפה משפטית של ההחלטה.

ליד ביתי יש רחוב שסגור בשבת כבר שנים רבות, האם ניתן עכשיו לדרוש שיפתחו אותו?

עקרונית, התשובה היא חיובית. ההחלטה על סגירת הרחוב התקבלה במסגרת נסיבות מסוימת באשר לחשיבות התחבורתית של הציר ולאופי האוכלוסייה באזור. אלו דברים שיכולים להשתנות במידה משמעותית עם השנים, אם האזור שינה את אופיו ונהיה דתי פחות, או שהחשיבות התחבורתית של הציר גדלה (למשל, נבנו שכונות נוספות שהתחבורה אליהן מתבססת על אותו הציר, או שנסגרו בינתיים רחובות נוספים). ניתן לפנות אל רשות התימרון שקיבלה את ההחלטה המקורית, ולדרוש ממנה לבחון מחדש את פתיחת הרחוב. עם זאת, מדובר בסיטואציות נדירות, ולא נתקלנו בתקדימים משפטיים לכך.

החובה לפעול במהירות

עתירה לבית משפט נגד פעולות של רשות תימרון הן עתירות מנהליות, המוגשות לבתי המשפט המחוזיים בשבתם כבתי משפט לעניינים מנהליים (ולא לבג"ץ, כפי שטועים רבים לחשוב). עתירה מנהלית ניתן להגיש תוך 45 יום מיום שנודע על עילת התביעה, ואחר כך היא מתיישנת. לפיכך, מי שמעוניין לפעול משפטית נגד סגירת רחוב בשבת חייב להקפיד על מסגרת הזמנים המצומצמת מאוד הזו.

רשימת מקורות משפטיים

תקנות התעבורה, תשכ"א-1961, תקנות 16-18, 22, 147

בג"ץ 5016/96, **חורב נ' שר התחבורה**, פ"ד נא(4) 1

בג"ץ 531/77, **ברוך נ' המפקח על התעבורה במחוזות תל אביב**, פ"ד לב(2) 160